

Coordinadora
per a la Prevenció
i la Denúncia de
la Tortura

www.prevenciontortura.org

La tortura a l'Estat espanyol: Informe 2010

Coordinadora per a la Prevenció i denúncia de la Tortura

Per setè any consecutiu presentem l'informe de la Coordinadora per a la Prevenció i la Denúncia de la Tortura (CPDT) sobre la situació de la tortura a l'Estat espanyol¹. Mantenim els criteris dels informes anteriors per tal de facilitar una perspectiva sobre l'evolució d'aquesta problemàtica, començant per la pròpia definició de "TORTURA", que entenem com aquelles situacions que es recullen en la definició de la Convenció de l'ONU contra la Tortura i d'altres penes inhumans o degradants, que diu:

"S'entendrà per tortura tot acte pel qual s'infligeixi intencionadament a una persona dolors o patiments greus, ja siguin físics o mentals, amb la finalitat d'obtenir d'ella o d'un tercer informació o una confessió, de castigar-la per un acte que hagi comès o se sospiti que ha comès, o d'intimidat o coaccionat a aquesta persona o a altres, per qualsevol raó basada en qualsevol mena de discriminació, quan els esmentats dolors siguin infligits per un funcionari públic o una altra persona en l'exercici de funcions públiques, a instància seva o amb el seu consentiment".²

En aquest informe es recullen 251 situacions en què es van produir agressions i/o maltractaments contra 540 persones:

Denúncies recollides durant l'any 2010

Nombre de casos	Nombre de denunciants
251	540

¹ Els informes es poden veure a <http://www.prevenciontortura.org>

² Convenció de las Naciones Unidas contra la tortura i d'altres tractes o penes cruels, inhumanes o degradants. Aprovada pel Plenari de les Naciones Unidas el 10 de setembre de 1984. Ratificada per l'Estat espanyol, va entrar en vigor l'octubre de 1987.

És important tenir en compte que aquestes dues xifres no coincidiran amb el nombre de causes penals obertes per tortura i/o maltractaments, ja que per raons diverses, un cas pot donar lloc a una o diverses causes.

Com en edicions anteriors, no s'han tingut en compte tots els casos denunciats de tortura i/o maltractaments dels quals s'ha tingut coneixement durant l'any 2010. Uns casos han estat exclosos per petició expressa dels agredits, d'altres perquè la informació rebuda és insuficient o no està prou contrastada. Cal apuntar, també, que hi ha un nombre de casos de tortura o agressions per part de les Forces de Seguretat de l'Estat (FSE) o Funcionaris d'Institucions Penitenciàries (FIIPP), difícil de quantificar, que no es denuncia mai, ni davant de tribunals de justícia ni davant de cap altra instància, pública o privada. Això afecta especialment a col·lectius com els de les persones migrants i/o preses (tot i que en aquest any hi ha hagut un increment de denúncies respecte dels anys anteriors).

Atenent el que hem exposat, cal insistir que aquest informe no recull la totalitat de les denúncies per tortura i/o maltractaments que es produeixen a l'Estat espanyol, sinó només aquelles que complint els requisits indicats, han estat conegudes pels col·lectius membres de la CPDT. En aquest sentit, estem segur que, com ha succeït en els informes anteriors, les xifres corresponents a aquest any aniran augmentant amb el pas del temps.

L'única diferència remarcable de l'informe del 2010 en relació als dels anys anteriors és que aquest inclou al final unes taules compilatòries de l'evolució de les dades recollides en els informes des de l'any 2004 per tal de proporcionar elements de valoració de l'evolució de la tortura. A l'hora d'interpretar les taules i els gràfics de l'informe actual cal tenir present que es tracta únicament de dades en poder dels col·lectius que formen part de la CPDT, és a dir, una part de la realitat que si bé és significativa, ens és difícil saber quina proporció del total significa. En les taules que apareixen en l'informe presentarem la pràctica de la tortura a l'Estat espanyol atenent a diferents criteris:

- Quina és la distribució geogràfica
- Quins cossos de la seguretat de l'Estat han practicat la tortura durant l'any 2010
- Quines són les característiques de les persones víctimes de la tortura

Hem d'apuntar que els totals que apareixeran al final de les taules, per raons tècniques i estadístiques que s'indicaran en cada moment, no sempre coincidiran,

Nació i/o comunitat autònoma on es produeix l'agressió

	casos	denunciants
Andalucia	50	68
Aragó	18	20
Astúries	2	2
Canàries	14	19
Cantàbria	2	2
Castella-Lleó	9	17
Ceuta	3	3
Euskal Herria	44	132
Extremadura	5	8
Galiza	17	39
Madrid	51	138
Melilla	2	6
Múrcia	6	10
Països Catalans	49	128
TOTALS	272	592

Distribució als Països Catalans

	casos	denunciants
Catalunya	23	67
Illes Balears	7	18
País Valencià	19	43

Analitzant les taules podem veure que els casos i els denunciants totals no coincideixen amb els que hem ofert a la taula inicial. Això és degut a què, en diversos casos, les agressions denunciades s'han produït en diferents llocs; aquesta situació es dona especialment en els casos de persones detingudes sota règim d'incomunicació i que, havent estat detingudes per agents de la Guàrdia Civil i el Cos Nacional de Policia en una comunitat, han estat traslladats, immediatament o poc temps després, a les dependències d'aquesta cossos a Madrid per a ser interrogats i posats a disposició de l'Audiència Nacional espanyola. La detenció incomunicada, en l'any 2010, s'ha produït en 21 casos i ha afectat a 57 persones que, un cop aixecada incomunicació, van denunciar haver patit diferents tipus d'agressió. Aquestes detencions van tenir lloc a Euskal Herria, Cantàbria i els Països Catalans, i en la majoria dels casos es van presentar denúncies pels maltractaments patits tant durant el trasllat com a

Madrid, si bé alguna de les persones va denunciar el maltractament només a Madrid o només durant el trasllat.

Observant la taula es pot concloure que la tortura es practica arreu de la geografia de l'Estat Espanyol, encara que de forma desigual. Ara bé, a l'hora de valorar la incidència real de la pràctica de la tortura, les dades soles poden ser poc significatives si no es té en compte el nombre d'habitants de cada nació o comunitat autònoma. Si introduïm la variable poblacional a l'hora d'analitzar les denúncies els resultats varien sensiblement i ens dibuixen una realitat diferent:

Distribució de les denúncies tenint en compte la població

	Denunciants	Població	Denúncia per 100.000 h.	Presència de la CPDT
Melilla	6	70.034	7.89	Sí
Euskal Herria	132	2.815.263	4.69	Sí
Ceuta	3	80.579	3.27	Sí
Madrid	138	6.458.684	2.14	Sí
Aragó	20	1.347.095	1.48	Sí
Galiza	39	2.797.653	1.39	Sí
Mitjana estatal			1,15	
Països Catalans	128	13.730.136	0.93	Sí
Canàries	19	2.118.519	0.90	No
Andalusia	68	8.370.975	0.81	Sí
Extremadura	8	1.107.220	0.72	No
Múrcia	10	1.461.979	0.68	No
Castella-Lleó	17	2.559.516	0.66	Sí
Cantàbria	2	592.250	0.34	No
Astúries	2	1.084.341	0.18	No
Castella-Manxa	0	2.098.373	0.00	No
La Rioja	0	322.415	0.00	No

Països Catalans

	Denunciants	Població ³	Denúncia per 100.000 h	Presència de la CPDT
Illes Balears	18	1.106.049	1.63	Sí
Catalunya	67	7.512.381	0.89	Sí
País Valencià	43	5.111.706	0.84	Sí
Mitjana estatal			1.15	

³ Xifres de l'Institut Nacional d'Estadística en data 1 de gener de 2010

Observem que per sobre de la mitjana de 1.15 denúncies per cent mil habitants es troben territoris amb presència de la CPDT. Amb aquestes dades a la mà, que es mantenen respecte als anteriors informes, observem el que sembla una clara relació entre l'existència d'organitzacions de defensa dels drets humans actives (en aquest cas les que formen part de la Coordinadora per la Prevenció i Denúncia de la Tortura) – CPDT-), de societats amb un major nivell de lluita social i d'alternatives polítiques, amb l'existència d'un major nombre de denúncies per tortura i maltractaments. Contràriament, la manca de denúncies o el seu reduït nombre en comunitats en què no hi ha presència de la CPDT no implica que la pràctica de la tortura no existeixi, sinó que manca el teixit social que ens permeti accedir a les persones afectades i conèixer les possibles denúncies.

Distribució segons circumstàncies de la persona agredida

Són molts diversos els motius pels quals les Forces de Seguretat de l'Estat (FSE) poden detenir i agredir a una persona. Per treballar amb totes aquestes circumstàncies, hem agrupat els casos denunciats en categories:

1. Persones detingudes sota règim d'incomunicació
2. Persones participants en mobilitzacions socials (manifestacions o protestes veïnals, ecologistes, sindicals, ocupes, etc)
3. Migrants (en Centres d'Internaments d'Estrangers, via pública, etc)
4. Persones privades de llibertat (en presons, en calabossos judicials o trasllats)
5. Menors (a comissaries o internats en centres de menors infractors)
6. Altres situacions (durant controls de trànsit o alcoholèmia, festes locals, etc)

	Casos	Denunciants	% del total ⁴
1 Incomunicació	21	57	10.70
2 M. Socials	42	200	37.04
3 Migrants	60	127	23.52
4 Presos/es	78	85	15.74
5 Menors	8	12	2.22
6 Altres	54	77	14.26

De manera semblant al punt anterior, algunes de les persones agredides poden trobar-se en dues o més d'aquestes característiques. Cal tenir present que l'apartat 4 inclou aquelles agressions denunciades per mi-

⁴ El total són les 540 persones les denúncies de les quals en recullen en aquest informe. La suma del

grants, si bé no totes les agressions incloses han tingut una motivació racista clara i directa. L'apartat 6 ve a ser un calaix de sastre on s'inclouen les denúncies de persones agredides en diferents situacions. Si bé no es recullen dades concretes sobre les edats o gènere de la persona agredida, durant l'any 2010 es manté el nombre d'agressions a menors d'edat per part de les FSE, fet ja observat l'any 2009, fonamentalment arran d'incidents de trànsit (conduir un ciclomotor sense cas, per exemple) i en la participació en festes populars.

Els funcionaris denunciats per tortura i maltractaments

Com en informes anteriors, els cossos denunciats han estat distribuïts per categories, la qual cosa podem observar en la següent taula de distribució de les denúncies:

	Casos	Denunciants	% del total ⁵
Cuerpo Nacional de Policia (CNP)	79	222	41.11
Guàrdia Civil (GC)	27	79	14.63
Mossos d'Esquadra (P. Autòn.)	12	52	9.63
Ertzaintza (P. Autòn.)	10	17	3.15
Policia Local (P. Loc)	39	85	15.74
Funcionaris de presons (FIIPP)	77	84	15.55
Altres	9	13	2.40

Cal tenir present que a la categoria "Altres" s'inclouria el Personal de Centres de Menors, Policia Portuària, Policia Militar, etc.

Una estadística interessant d'observar és la que creua les dades dels funcionaris denunciats amb les dades de les circumstàncies de les persones agredides:

	Incom.	M. Socials	Migrants	Presos/es	Menors/altres
CNP	21	114	62	1	25
GC	27	22	17	2	12
Mossos Es.	0	30	16	0	4
Ertzaintza	9	8	0	0	0
P. Loc	0	23	36	0	34
FIIPP	0	0	8	82	0
Altres	0	0	1	12	2

⁵ El total són les 540 persones la denúncia dels quals es recull en aquest informe, la suma de percentatges és superior al 100% ja que diverses persones han estat agredides per diferents agents de diferents cossos.

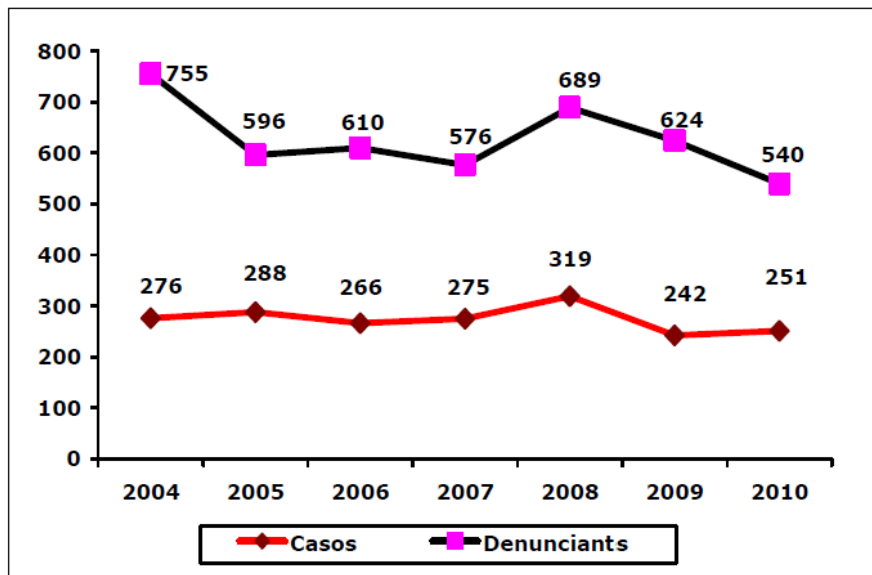
Morts sota custòdia

En l'informe 2010 tornem a presentar dades sobre les morts sota custòdia. Durant aquest any hem tingut coneixement de la mort de 52 persones⁶ quan eren sota custòdia de membres de les FSE, funcionaris de presons o personal de centres de menors. No tenim informació prou detallada sobre les circumstàncies en què es van produir les morts d'unes 50 persones que ens consta que també van morir quan eren sota custòdia⁷, per aquesta raó en el present informe només hem inclòs 52 casos, que atenent el cos que exercia la custòdia es distribueixen de la següent manera:

	CNP	GC	P. Aut.	P. Loc	C.Menors	FIIPP	Total
Morts	2	1	0	2	1	46	52

Acabem aquest breu resum de l'informe 2010 sobre la tortura a l'Estat espanyol presentant un gràfic amb l'evolució dels casos i el nombre de persones que van denunciar haver patit algun tipus de tortura o maltractament. Dades recopilades pels nostres col·lectius i associacions des de l'any 2004:

Evolució de les dades compilades per la CPDT en els seus informes

⁶ Informació sobre les morts a http://www.nodo50.org/tortura/spip/article.php3?id_article=12786

⁷ Concretament, 51 persones van morir a les presons catalanes i només una d'elles apareix en el nostre informe. Les dades oficials poden veure's a:

http://gencat.cat/justicia/estadistiques_serveis_penitenciaris/12_pob.html

Com es pot comprovar en el gràfic, ens les darrers 7 anys hem recollit un total de 1917 casos (una mitjana de 274 a l'any), que han afectat a 4390 persones (una mitjana de 627 a l'any). La persistència de la tortura ens porta un cop més a denunciar la seva pràctica i ens porta a renovar el nostre compromís amb la lluita per la prevenció i eradicació de la tortura.

Valladolid, 10 de juny de 2011

La Coordinadora per a la Prevenció i Denúncia de la Tortura està formada per les següents associacions i col·lectius:

Acció dels Cristians per l'Abolició de la Tortura (ACAT) / **A**lerta Solidària / **A**ssociación APOYO / **A**ssociación EXIL / **A**ssociació Catalana per la Defensa del Drets Humans / **A**ssociação Contra a Exclusão pelo Desenvolvimento / **A**ssociación Concepción Arenal / **A**ssociación Contra la Tortura / **A**ssociación para la Defensa de los Derechos de la Infancia / **A**ssociación Libre de Abogados / **A**ssociació Memòria Contra la Tortura / **A**ssociación Pro Derechos Humanos de Andalucía (APDH-A) / **A**ssociación de Solidaridad y Apoyo a los Presos de Aragón (ASAPA) / **B**ehatokia (Observatorio Vasco de Derechos Humanos - Euskal Herriko Giza Eskubideen) / **C**entro de Asesoría y Estudios Sociales (CAES) / **C**entro de Documentación Contra la Tortura (CDDT) / **C**omissió de Defensa del Col·legi d'Advocats Barcelona / **C**omisión de Derechos Humanos del Ilustre Colegio de Abogados de Baleares / **C**omité Anti-Sida de Lugo / **C**oordinadora Contra la Marginación de Cornellá / **C**oordinadora de Barrios de Madrid / **C**oordinadora Estatal de Solidaridad con las Personas Presas / **E**sculca (Observatório para a defesa dos direitos e liberdades) / **E**skubideak (Euskal Abokatuen Elkarte) / **E**txerat (Euskal Errepresaliatu Politikoen Elkarte) / **F**ederacion de Asociacions de Loita contra a Droga / **F**ederación Enlace / **G**rupu 17 de Marzo, Sociedad Andaluza de Juristas para la defensa de los DDHH individuales y Colectivos / **G**urasoak / **I**nstitut Drets Humans de Catalunya / **I**ndependientes / **J**usticia i Pau / **M**ovimiento polos Derechos Civis / **O**bservatori del Sistema Penal i els Drets Humans de la UB (OSPDH) / **O**teando (Observatorio para la defensa de los derechos y libertades) / **P**reSOS Extremadura / **P**reSOS Galiza / **R**escat / **S**alHaketa (Bizkaia) / **S**alHaketa (Araba) / **S**anturtziko Torturaren Kontrako Taldea / **S**OS Racisme Catalunya / **S**ubcomisión Penitenciaria del CGAE / **T**orturaren Aurkako Taldea (TAT) / **X**usticia e Sociedade.